

Od dziekana

W styczniu 1921 roku Zakład Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczął użytkowanie budynku przy ul. Hożej 69 w Warszawie. Mimo że fizyka była obecna na Uniwersytecie Warszawskim od momentu jego powstania w roku 1816, wspomniane wydarzenie sprzed 100 lat stanowi szczególnie punkt odniesienia dla pokoleń fizyków związanych z Wydziałem Fizyki UW.

Dzięki talentowi i zdolnościom organizacyjnym prof. Stefana Pieńkowskiego jeszcze przed II wojną światową warszawski ośrodek fizyki przy ul. Hożej 69 bardzo intensywnie się rozwijał, a badania prowadzone w dziedzinie luminescencji i spektroskopii szybko znalazły międzynarodowe uznanie. Po wojnie nastąpiła szybka odbudowa fizyki na Uniwersytecie Warszawskim i szybki jej rozwój w nowych dziedzinach, takich jak: fizyka materii skondensowanej, fizyka jądrowa, fizyka cząstek elementarnych. Ważny impuls do rozwoju fizyki teoretycznej dał prof. Leopold Infeld, który współpracował z Albertem Einsteinem. Fizyka przy ul. Hożej 69 zdobyła uznanie i prestiż na całym świecie, fizycy z Hożej współpracowali z najlepszymi światowymi ośrodkami badawczymi. Słowo „Hoża” stało się synonimem prowadzenia badań naukowych oraz kształcenia studentów na najwyższym światowym poziomie. Gdy w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia jako stypendysta rządu francuskiego wyjechałem po raz pierwszy na długi staż naukowy do Paryża, byłem wielokrotnie pytany, czy jestem z Hożej. Gdy odpowiadałem twierdząco, widziałem błysk uznania w oczach moich rozmówców. Potem wielokrotnie w różnych ośrodkach francuskich w moich uszach brzmiał dźwięk „Oza”, bo tak słowo „Hoża” wymawiają Francuzi, i zawsze z tym słowem związane były pozytywne reakcje i skojarzenia. Z budynku przy ul. Hożej 69 w roku 1991 zostało nawiązane pierwsze w Polsce

w pełni funkcjonalne połączenie z Internetem, a dwa lata później został otwarty pierwszy polski serwer WWW.

Znajdujące się przy ul. Hożej 69 budynek główny oraz niewielki pawilon w swojej historii były siedzibą nie tylko fizyków z Uniwersytetu Warszawskiego, lecz także laboratoriów Instytutu Fizyki Polskiej Akademii Nauk (przez pewien czas) oraz kilku zakładów Instytutu Badań Jądrowych (potem IPJ i NCBJ). Bliska współpraca z badaczami z tych instytucji sprzyjała rozwojowi nauki oraz budowaniu silnej pozycji warszawskiego ośrodka fizyki.

Szybki rozwój fizyki na Uniwersytecie Warszawskim jeszcze w poprzednim wieku ujawnił pilne potrzeby rozbudowy Wydziału Fizyki. Budynek główny z roku 1921 poszerzono. Wydział zyskał też dodatkowe miejsca w innych punktach Warszawy. Wejście Polski do Unii Europejskiej stworzyło nowe możliwości pozyskiwania środków finansowych na inwestycje budowlane. I tak, dzięki funduszom europejskim powstał nowy budynek Wydziału Fizyki UW przy ul. Pasteura 5, którego pierwsza część została oddana do użytku w roku 2014, a druga – pod koniec roku 2016. Nowy budynek pozwolił skupić fizykę w jednym miejscu oraz stworzył warunki do dalszego rozwoju tej dyscypliny nauki.

Obecnie Wydział Fizyki UW jest jednym z największych i jednym z najlepszych ośrodków badawczych w Polsce i liczącym się na świecie centrum naukowym. Rozwijane są praktycznie wszystkie dziedziny fizyki i astronomii. W prestiżowym Rankingu Szanghajskim w dyscyplinie fizyka Uniwersytet Warszawski w roku 2020 zajął znakomite miejsce 51–75 wśród najlepszych uczelni na świecie i był jedyną polską jednostką, która znalazła się w pierwszej setce tego rankingu, uwzględniając wszystkie dziedziny naukowe. Obecnie na Wydziale Fizyki UW kształcą się około 1000 studentów, prace doktorskie przygotowuje prawie 200 doktorantów. Wydział zatrudnia ponad 400 pracowników, w tym niemal 80 profesorów.

W świadomości wielu pokoleń nas, fizyków – zarówno pracowników Wydziału Fizyki UW, jak i jego absolwentów – budynek przy ul. Hożej jest bardzo głęboko zakorzeniony i choć od przeprowadzki na nowe miejsce minęło już ponad 6 lat, to nadal w zamyśleniu lub w pośpiechu zdarza nam się powiedzieć: do zobaczenia na Hożej, jutro będę na Hożej, spotkajmy się na Hożej... Trochę z tęsknoty, trochę, żeby utrwalić naszą pamięć, i trochę, żeby młodym pokoleniom pokazać nasze korzenie, z inicjatywy Wydziału Fizyki UW na kampusie UW Ochota, tuż przy naszym budynku, powstała ulica Nowa Hoża.

Niniejsza książka powstała z okazji 100-lecia oddania do użytku budynku Zakładu Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego. Zawiera wspomnienia osób związanych z naszym Wydziałem. Autorom pozostawiliśmy wybór formy wypowiedzi oraz jej objętości. Zależało nam bardzo, żeby wspomnienia miały charakter osobisty i wpływały z potrzeby serca – z potrzeby podzielenia się z nami własnymi wrażeniami i doświadczeniami. Wobec braku wspomnień z lat przedwojennych na początku został zamieszczony reportaż z Hożej z 1939 roku, a dalej

wspomnienia ułożone są w porządku alfabetycznym nazwisk autorów. Na końcu książki umieściliśmy zbiór zdjęć związanych z naszą historią.

Bardzo dziękuję wszystkim autorom wspomnień. Wyrażam dużą wdzięczność dla prof. dr. hab. Andrzeja Kajetana Wróblewskiego za inicjatywę powstania książki oraz trud jej redagowania.

Mam nadzieję, że lektura książki przywoła wiele wzruszających wspomnień wśród społeczności Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, a osobom niezwiązanym bezpośrednio z Wydziałem przybliży niewielki fragment wielkiej historii nauki polskiej.

Dariusz Wasik